

ПЕРЕДМОВА

Сучасна фінансова система є складним багаторівневим механізмом, ефективне функціонування якого неможливе без розвиненої інфраструктури, що забезпечує взаємодію між усіма учасниками фінансових відносин. Фінансова інфраструктура є сполучною ланкою між суб'єктами господарювання, фінансовими посередниками, інституційними та приватними інвесторами, створюючи необхідні умови для ефективного розміщення капіталу, управління ризиками та забезпечення фінансової стабільності економіки в цілому.

У контексті глобалізаційних процесів та прискореної цифровізації фінансового сектору значення фінансової інфраструктури набуває якісно нового виміру. Традиційні моделі організації фінансових ринків трансформуються під впливом інноваційних технологій, що зумовлює появу нових форм фінансового посередництва, альтернативних платіжних систем та інструментів управління капіталом. Водночас ускладнення архітектури фінансових відносин посилює вимоги до регуляторних механізмів, які повинні забезпечувати баланс між стимулюванням інновацій та підтриманням системної стабільності фінансового сектору.

Корпорації, як основні суб'єкти фінансової інфраструктури, відіграють ключову роль у процесах акумуляції, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів. Банківські установи, інвестиційні компанії, страхові організації, пенсійні фонди та інші фінансові посередники формують інституційне середовище, в якому реалізуються потреби економічних агентів у фінансових послугах. Особливості їхньої діяльності, механізми взаємодії із клієнтами та регуляторними органами, а також специфіка використовуваних фінансових інструментів визначають ефективність функціонування національних фінансових систем та їхню інтегрованість у глобальний фінансовий простір.

Вивчення дисципліни «Корпорації і фінансова інфраструктура» передбачає комплексне осмислення теоретичних засад організації фінансових ринків, розуміння інституційних механізмів їхнього регулювання та практичних аспектів функціонування різноманітних фінансових корпорацій. Навчальний посібник охоплює концептуалізацію фінансової інфраструктури як комплексної системи інститутів, механізмів та інструментів, що забезпечують функціонування фінансового ринку. Розглянуто фундаментальні функції фінансової інфраструктури, зокрема, забезпечення доступності, ефективності та безпеки фінансових операцій, а також проаналізовано їхню трансформацію в умовах цифрової економіки. Детальна класифікація елементів фінансової інфраструктури дозволяє сформувати цілісне уявлення про систему взаємозв'язків між різними сегментами фінансового ринку.

Особливу увагу зосереджено на проблематиці регулювання діяльності корпорацій та фінансової інфраструктури, розглянуто альтернативні моделі регулювання від секторної до концепції єдиного регулятора, проаналізовано принципи та методи державного регулювання, роль міжнародних організацій, зокрема, Базельського комітету з банківського нагляду, у формуванні глобальних стандартів пруденційного нагляду. Досліджено інноваційний підхід до регулювання у вигляді регуляторних пісочниць, що дозволяє тестувати нові фінансові технології в контрольованому середовищі.

Детально розглянуто організацію діяльності фондового ринку як ключового сегмента фінансової інфраструктури, роль фондових бірж у процесах мобілізації капіталу, механізми біржової торгівлі, процедури лістингу цінних паперів та типологію біржових угод. Проаналізовано позабіржовий ринок, функціонуванню якого притаманна значна гнучкість та можливість індивідуалізації умов угод, що особливо важливо для складних структурованих продуктів і похідних фінансових інструментів.

Посібник охоплює проблематику валютного ринку та міжнародних фінансових операцій, теоретичні основи функціонування валютного ринку, механізми валютного котирування, класифікацію валют та режими встановлення валютних курсів. Детально проаналізовано форми міжнародних розрахунків, систему ліцензування валютних операцій, механізми управління валютною позицією банківських установ та питання валютного контролю як інструменту забезпечення макроекономічної стабільності.

Розглянуто економічну природу кредитного ринку та діяльність банківських інститутів, принципи кредитування, структуру кредитного ринку та класифікацію кредитних продуктів. Проаналізовано роль центрального банку як регулятора грошово-кредитної сфери, діяльність кредитних спілок як інститутів кооперативного фінансування та вплив цифрових технологій на трансформацію кредитного ринку, зокрема, розвиток реєр-to-реєр кредитування, використання технології блокчейн та застосування big data для оцінки кредитоспроможності.

Широко представлена діяльність фінансових корпорацій небанківського сектору, функції професійних учасників фондового ринку – брокерів, дилерів та андеррайтерів, діяльність спеціалізованих фінансових інститутів, зокрема, ломбардів, недержавних пенсійних фондів, фінансових компаній та інститутів спільного інвестування. Окрему увагу зосереджено на ролі страхових корпорацій у системі управління ризиками та функціях рейтингових агентств як провайдерів інформаційно-аналітичної підтримки інвестиційних рішень.

Структура навчального посібника побудована за принципом послідовного ускладнення матеріалу та забезпечує логічний перехід від загальних концептуальних положень до специфічних аспектів функціонування окремих сегментів фінансової

інфраструктури. Кожна тема супроводжується тематикою доповідей для поглибленого самостійного опрацювання, темами для дискусії та тестовими завданнями для перевірки засвоєння матеріалу.

Навчальний посібник підготовлено з урахуванням актуальних тенденцій розвитку фінансових ринків, сучасної нормативно-правової бази України та міжнародного досвіду регулювання фінансового сектору. Матеріал базується на аналізі вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність фінансових корпорацій та функціонування фінансової інфраструктури.

Посібник призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», проте буде корисним також для викладачів, аспірантів, науковців та практиків фінансового сектору. Автори сподіваються, що навчальний посібник сприятиме формуванню системних знань про організацію та функціонування фінансової інфраструктури, розвитку аналітичних компетентностей у сфері оцінки діяльності фінансових корпорацій та навичок прийняття обґрунтованих рішень у професійній діяльності на фінансовому ринку.